

Oppdragsrapport fra Skog og landskap

skog+
landskap

**STORFEBEITE I UTMARK FOR
EIENDOMMENE LØSSET, DESET
OG RØD**

Åmot kommune

Yngve Rekdal

03/2006

Oppdragsrapport fra Skog og landskap 3/06

**STORFEBEITE I UTMARK FOR
EIENDOMMENE LØSSET, DESET OG RØD**

Åmot kommune

Yngve Rekdal

Omslagsfoto: Storfe ved Rødsskardet. Fotograf Yngve Rekdal, Skog og landskap

Norsk institutt for skog og landskap, Pb 115, NO-1431 Ås, Norway

FORORD

I denne rapporten er det gitt ei eiendomsvis vurdering av beitekvalitet og -kapasitet for storfe i utmark for gardene Løsset, Deset og Rød i Åmot kommune i Hedmark. Rapporten bygger på to tidligere dokument: ”Storfebeite i randområda til Regionfelt Østlandet” (NIJOS-dokument 2/04), og ”Storfebeite innafor Regionfelt Østlandet (NIJOS-dokument 86/05). Rapporten er ei videreføring av tidligere notat ”Storfebeite i randområda til Regionfelt Østlandet, eiendomsvis beitevurdering”. I denne rapporten er også eiendommenes areal mellom Slemma og Trysil grense vurdert. Tidligere vurderinger er gjennomgått og korrigert på grunnlag av data fra skogtakst som nå foreligger for deler av det tidligere vurderte arealet.

Utredningsarbeidet er utført av undertegna. Takstselskapet FORAN har levert data fra skogtakst. Tilrettelegging og bearbeiding av skogtakstdata, markslag fra Økonomisk kartverk, ortofoto og satellittfoto, samt kartproduksjon og arealberegninger er utført av Michael Angeloff. Utredninga er utført på oppdrag fra Nord-Østerdal jordskifterett i forbindelse med erstatningsoppgjør ved etablering av Regionfelt Østlandet.

Ås, 12. november 2006

Yngve Rekdal

INNHOLD

1. METODE	1
1.1 Beitekvalitet	1
1.2 Beitekapasitet	3
2. VIKTIGE VEGETASJONSTYPER	6
3. EIENDOMSVIS BEITEVURDERING	10
Løsset gard	11
Løsset: Rena vestside.....	11
Løsset: Rena østside.....	12
Løsset: Fjellet.....	13
Løsset: Slemdalen vestside	14
Løsset: Osa vestside.	15
Løsset: Osa østside.....	16
Deset gard	17
Deset: Rena vestside.....	17
Deset: Rena østside.....	18
Deset: Slemdalen vestside.....	19
Deset: Osa vestside	20
Deset: Osa østside	21
Rød gard	22
Rød: Rena vestside.....	22
Rød: Rena østside.....	23
Rød: Osa vestside	24
4. SAMLETALL	25
LITTERATUR	26

1. Metode

1.1 Beitekvalitet

Ei god vurdering av beitekvalitet i utmark kan bare lages på grunnlag av fullstendig kartlegging av vegetasjonstyper og skogtilstand. Dette foreligger ikke for de eiendommene som er vurdert i denne rapporten. Rapporten bygger derfor på andre kilder som kan gi indikasjoner på vegetasjonstyper og beiteverdi.

Skogtakst: Det beste datagrunnlaget som foreligger for deler av områda er registreringer av vegetasjonstyper og skogtilstand utført i forbindelse med skogtakst. Dette er vegetasjonstyper for skogbestand kartlagt etter klassifikasjonssystem nærmere beskrevet i ”Vegetasjon i norsk skog” (Larsson og Søgne 2004). Bestandsgrensene er bestemt av hogstklasse, bonitet, eiendomsgrenser m.m. Vegetasjonstypen blir således en gjennomsnittstype for bestandet og figurene kan derfor ha litt ”unaturlige” grenser i blant. Den utførte taksten er detaljert med små bestand slik at vegetasjonsregistreringene likevel er et godt grunnlag for beitevurdering. Skogtaksten gir ingen data for ikke tresatte areal. Dette gjelder særlig myr som dekker store areal i området, samt snaufjellsareal. En del ”skrapskog” i låglandet og opp mot skoggrensa, er heller ikke vurdert.

Skogtakst foreligger i første rekke for Deset og Rød øst for Rena. Mye er også dekt for disse eiendommene vest for Rena og for Deset og Løsset på begge sider av Slemdalen. I Osdalen foreligger lite takstdata. Det samme gjelder for Løsset på begge sider av Rena og i fjellet.

Markslog i ØK: For hele området foreligger det markslogsregistreringer i Økonomisk kartverk. Her finner en bonitetsinndeling i skog som vil ha en nær sammenheng med vegetasjonstypfordeling. Denne sammenhengen vil være best i låglandet opp til 500-600 m o.h. Opp mot skoggrensa virker endringer i temperaturklimaet sterkere inn på produksjonen i tresjiktet enn på artssammensettinga i undervegetasjonen som vegetasjonstypene i første rekke er definert etter. Her finner vi store lågproduktive skogareal og disse vil kunne inneholde mange vegetasjonstyper med stort spenn i beiteverdi.

For å kunne bruke bonitet som beiteindikator ble det utført synfaringer i områda for å finne sammenhenger mellom de ulike bonitetsklassene i skog og vegetasjonstype. De viktigste er vist i ramma under. Markslog er i første rekke brukt for areal i låglandet vest for Slemma som ikke har skogtakstdata.

Låg bonitet: Har sitt tyngdepunkt i *lavskog*, *bærlyngskog* og *blokkebærskog* under 500 m o.h. Her er en noenlunde sikker på at dette er areal med liten eller ingen beiteverdi. Over 500 - 600 m kan *blåbærskog* som er av middels beiteverdi, begynne å komme inn i denne bonitetsklassen og gjøre denne sammenhengen usikker.

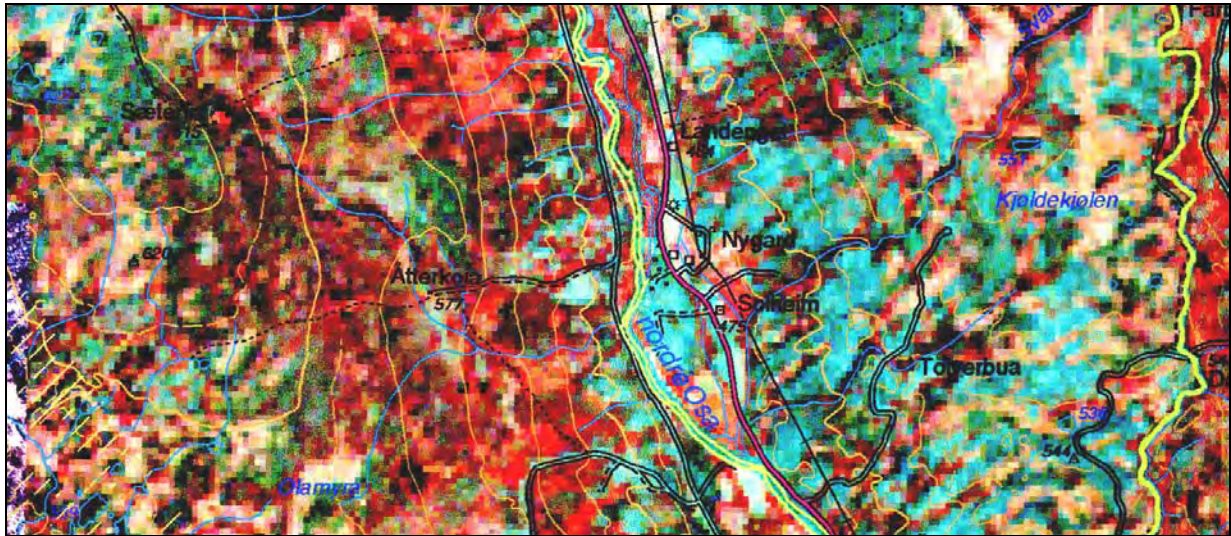
Middels bonitet: Under 500 m o.h. er dette mest *blåbærskog*, men betydelige areal av *lavskog/bærlyngskog* går også inn slik at beiteverdien her vil være mer usikker. En del rikere skog kan også inngå. Over 600 m er en nokså trygg på at dette er areal av *blåbærskog* eller bedre.

Høg bonitet: Dette er *blåbærskog* og rikere typer som *småbregneskog*, *lågurtskog* og *høgstaude-skog* av god til svært god beiteverdi. Helt opp til 600 m inneholder klassen mye *blåbærskog*. Høgere oppe er dette mest rik skog.

Treslagsfordeling: Furuskog står nokså konsekvent på de fattigste typene som ikke har nevneverdig beiteverdi. Så snart grana tar over er undervegetasjonen oftest av blåbærtype eller rikere. Unntak her er areal med planta furuskog som også kan være av blåbærtype, men dette er det lite av.

Flyfoto og satellittfoto: For Åmot kommune finnes det infrarøde flyfoto fra 2002 (oppgave FW 12751 M 1:15 000). Fra disse er det laget ortofoto (foto i kartriktig format) for området. Satellittfoto fra Landsat TM finnes også for områda.

Flyfoto og satellittfoto er mest brukt øst for Slemma der det er mye høgtliggende areal. Det samme gjelder for Løsset sitt område på Gråfjellet. I låglandet er flyfoto brukt for å korrigere beitekvalitetene avleda fra markslag. Dette i første rekke ved å skille ut areal av middels bonitet med furu som er *mindre godt beite*. Areal av furuskog med mye lav er lett å se i flyfotoet og dette utgjør størstedelen av korrigeringene. Der det er tett furuskog med lyngdominans er det vanskeligere, slik at det i disse områda nok fremdeles vil være igjen en del areal av *mindre godt beite* i *godt beite* klassen. Dette korrigeres det skjønsmessig for i vurderingene.

Figur 1. Satellittfoto over deler av Løsset sin eiendom i Osdalen viser godt kontrastene fra den fattige østsida med mest blåtoner, til den rikere sida i vest der rødfarge dominerer.

Synfaring: Det ble brukt to dagsverk på synfaring av områda øst for Slemma høsten 2006 som grunnlag for tolking av fly- og satellittfoto. Øvrig areal er også synfart ved tidligere anledninger, men noe mer overfladisk. For myr er det gjort skjønsmessige vurderinger ut fra foto og inntrykk fra synfaring. Noen bratthetsvurderinger er også gjort, og noe areal er satt ned i beiteverdi på grunn av bratt terreng.

Beitekart: Det er laget kart over fordeling av beitekvaliteter på grunnlag av kildene som er kommentert ovafor. Areala er her delt inn i tre beitekvaliteter:

Mindre godt beite: Dette er vegetasjonstypene lavskog, blokkebærskog og bærlyngskog fra skogtakst. Dersom de to siste typene har gran som treslag er de satt i *godt beite*. Fra markslagskartet er dette areal av låg bonitet, samt areal av middels bonitet der en ut fra flyfoto kan se at dette er furuskog. I områder med bare bildetolking vurderes slike areal ut fra grad av rødfarger i foto etter skjønn opparbeidet gjennom synfaring i områda. Rismyr, bjønnskjeuggmyr og blautmyr kommer også inn her. Areal av *mindre godt beite* har så lite beiteplanter at dyr ikke henter vesentlig av beiteplanter herfra og blir ikke regna som nyttbart beiteareal.

Godt beite: Dette er de typiske blåbærskogene som er dominerende vegetasjonstype der gran forekommer. Den litt frodigere småbregneskogen kommer også inn her. Det samme gjelder grasmyr der denne ikke har for dårlig bæreevne for storfebeite.

Svært godt - godt beite: Dette er vegetasjonstypene lågurtskog og høgstaudeskog. Hit er også satt skog med høg bonitet. Der beiteverdien er vurdert ut fra markslag må en her regne med at en del blåbærskog som har beiteverdien *godt beite* også vil komme inn i lågere deler.

Ved siden av dette viser beitekartet myr, jordbruksareal og bebygde areal. Disse areala regnes som *ikke beite*.

1.2 Beitekapasitet

Beitekapasitet i et beiteområde vil være avhengig av tilgjengelig planteproduksjon og fôrbehovet til aktuelle dyreslag.

Fôrbehov: Fôrbehovet for storfe i utmark vil være avhengig av hvilken vekt på dyra en legger til grunn, tilvekst, kalvingstid m.m. I en buskap med kjøttfe vil det være ei blanding av kyr, kviger og kalver. I ramma nedafor er det satt opp noen grunnlagstall for fôrbehov.

Partene i gjeldende jordskiftesak er enige om at fôrbehovet til en mellomtung kjøttferase skal legges til grunn for vurderingene av beitekapasitet. Det skal brukes tre alternative fôropptak per dyr per dag; **5,5 f.e., 7 f.e. og 8,5 f.e.**

Fôrbehov i beitesesongen:

- Kyr (600 kg): Vedlikeholdsbehov 5 f.e. Produksjon av 4-5 l mjølk per dag. 2 f.e.
- Kalv (5-9 mnd): 3,5 f.e./dag. Av dette utgjør mjølk 1 f.e. Tilvekst ca. 800 - 1000 g/dag.
- Kviger (NRF) som er født i januar vil 2. året på beite være 17-20 mnd. Vekt ca. 450 kg ved slipping og 550 kg ved innsett. Fôropptak per dag 6,5 f.e. ved tilvekst på 600 – 800 g/dag (NILF 2003). Dette vil være noenlunde likt for kjøttfe ved samme vekt.

Vedlikeholdsbehovet for dyr i utmark vil variere etter terrenget dyra beveger seg i og hvor langt dyra går per dag. Dyr som går 5-15 km per dag kan ha opp til 30-50% høgere vedlikeholdsbehov på fjellbeite enn ved beiting på innmark. Temperaturforhold virker også inn på dette. Kjøttferaser vil ha 15-20% lågere vedlikeholdsbehov enn NRF-dyr (Berg og Matre 2001).

Beitesesongens lengde i dette området vil variere etter høgdelag. For de som tidligere har brukt regionfeltet til beiting har dyra blitt sleppt nede ved gardene om lag 1. juni og sankt til elgjakta rundt 25. september. Dette gir en beitesesong på 115 dager.

Fôrtilgang: Det mest omfattende forsøksarbeidet om skogsbeite er gjort av Bjør og Graffer (1963). Det konkluderes med at storfe kan ta opp om lag 8 f.e. per dekar fra skogsbeite i løpet av en beitesesong på 80 dager. Det vil si om lag 11 f.e. per dekar for 115 dager. Det meste av forsøksareala var blåbærmark.

Trolig vil dette tallet kunne være langt høgere på bedre mark. Dyra i forsøket gikk på inngjerda areal av 150-450 dekar størrelse. Frittgående beitedyr vil beite mindre intensivt. Produksjonen på dyra i forsøket var i tillegg svært låg. Derfor bør en legge lågere tall til grunn for kapasitetsberegning.

Fôrenhet er et uttrykk for næringsverdien i fôrmiddel. 1 fôrenhet er lik verdien av 1 kg bygg med 14% vann.

Beitekapasitet: For utmarksbeite for sau er det arbeidet i lengre tid for å skaffe grunnlagsmateriale for beregning av beitekapasitet. Det blir her tatt utgangspunkt i en tabell for dyretetthet ved ulike beitekvaliteter laga av Tveitnes (1949). Etterprøving av denne tabellen har vist at denne er brukende dersom enn legger nyttbart beiteareal til grunn i den meining at dette er areal der en kan regne med dyra tar beitegrøde av betydning i fra (Rekdal 2001). Bjør og Graffer sitt arbeid viste at sau og storfe tar opp om lag lik förmengde per dekar utmarksbeite. Det er derfor valgt å tilpasse denne tabellen til storfe.

Tabell 1 viser dyretall som kan slippes på utmarksareal av ulik beitekvalitet. Tabellen er satt opp for tre forskjellige alternativ for föropptak per dyr per dag.

Nyttbart beiteareal er areal der en kan regne med dyra tar beitegrøde av betydning i fra.

Tabell 1. Beitekapasitet og föropptak for storfe på utmarksbeite med ulik kvalitet.

	Beitekvalitet	Dyr per km ²	Dekar per dyr
5,5 f.e.	Mindre godt beite	6 - 10	165 - 105
	Godt beite	10 - 14	99 - 72
	Svært godt beite	14 - 20	72 - 50
7,0 f.e.	Mindre godt beite	5 - 8	210 - 133
	Godt beite	8 - 11	126 - 91
	Svært godt beite	11 - 15	91 - 63
8,5 f.e.	Mindre godt beite	4 - 6	255 - 162
	Godt beite	6,5 - 9	153 - 111
	Svært godt beite	9 - 13	111 - 77

Förste trinn i ei beitevurdering er å finne nyttbart beiteareal. Med utgangspunkt i det produserte beitekartet er det gjort arealberegninger av de ulike beiteklassene. Nyttbart beiteareal finnes ved å slå sammen vegetasjonstyper med beiteverdien *godt beite* og *svært godt beite*. I tillegg er det valgt å sette en del av myrarealet til *godt beite*. En kommer da fram til et uttrykk for nyttbart beiteareal. Noe av det nyttbare arealet er fragmentert og vil være vanskelig å bruke som beite. Dette gjelder i förste rekke areal i store myrområder. Her er det nyttbare arealet redusert skjønnsmessig. Skjønnsmessige justeringer av det nyttbare arealet er også gjort ut fra sikkerheten i grunnlagsdataene for de enkelte områda.

Fra Blikufjellet på østsida av Osdalen mot vest.

De store fattige myrområda har ofte liten beiteverdi. Her på østsida av Slemdalen.

Usikkerhet: Beregning av beitekapasitet for husdyr i utmark vil alltid være behefta med usikkerhet da det er mange faktorer som virker inn. Det vil også kunne være store variasjoner i planteproduksjon og beitekvalitet år for år. Høsten vil være den kritiske perioden. Da er fôrbehovet hos dyra størst og planteproduksjonen er avtagende. Fasiten får en først ved praktisk bruk av området.

Det er vanskelig å kvantifisere størrelsen på usikkerheten i beiteberegningene. I denne rapporten er det lagt til grunn 10% usikkerhet til hver side for det eksakte dyretallet og det er avrunda til nærmeste 10-enhet (5-enhet for tall under 100). Dyretallet forutsetter noenlunde jamn beiteutnytting. I produktiv barskog forutsettes at skogen fordeler seg i hogstklasser omlag etter normalfordeling for fylket (Larsson og Rekdal 2000).

Tabell 2. Fordeling av hogstklasser i produktiv skog i Hedmark (NIJOS 1993)

HOGST-KLASSE	Definisjon	Hedmark %
I	Skog under fornying	5
II	Foryngelse og ungskog	24
III	Yngre produksjonsskog	23
IV	Eldre produksjonsskog	21
V	Gammel skog	27

Skogtilstand

I tillegg til vegetasjonstypen er tilstanden i tresjiktet svært avgjørende for planteproduksjonen i undervegetasjonen i skog. Dette fordi produksjonen er avhengig av tilgang på lys. I områder med skogbruk vil vi ha store forskjeller i lysforhold fra åpne hogstflater til tett produksjonsskog. For beite er det hogstklasse 1 og 2 som har størst interesse. Etter hogst slippes lys og varme ned i skogbotnen og det skjer ei auka omdanning i råhumusen. Samtidig skjer ei forskyving i artsutvalget fra lyng og moser til mer gras og urter. De første 2-3 åra etter hogst, vil det som oftest være lite beite, bl.a. på grunn av slitasje av hogstmaskiner og nedbaring. Det tar også tid før beiteplantene vokser til hvis skogen har vært tett.

Etter 3-4 år er oftest grasveksten god, og det vil være relativt godt beite noen år. På de beste marktypene blir snauflatene tilplanta straks etter hogsten. Med godt tilslag vil plantene etter hvert dekke en stadig større del av arealet inntil full kronedekning er nådd. På de beste bonitetene vil det neppe ta mer enn 12-15 år etter snauhogsten før beitet nærmer seg forholda før skogen ble hogd. I den tette produksjonsskogen blir undervegetasjonen holdt nede, og beiteverdien er liten under det skyggefulle kronedekket. I gammel skog som ofte er tynna eller gjennomhogd, slippes mer lys ned i skogbotnen og dekninga av beiteplanter auker igjen fram mot sluttavvirkning.

2. Viktige vegetasjonstyper

A1 Lavskog

Vegetasjon: Åpen artsfattig og lågproduktiv furuskog med dominans av kvitkrull, reinlaver og røsslyng. Lokalt innslag av andre lyngarter og tørketålende moser. Svært tørr skogtype på næringsfattige, veldrenerte og grove avsetninger.

Beiteverdi: Her finnes det svært lite av beiteplanter og typen er verdiløs som beite for husdyr.

Blokkebærskog

Vegetasjon: Artsfattig skog, oftest med furu, men kan ha dominans av gran. Bjørk kan være dominerende opp mot skoggrensa. Undervegetasjon dominert av røsslyng, blokkebær, krekling og torvmoser, med et innslag av tørketålende moser og lav. Oftest ei tjukk råhumusmatte. På fuktigere steder enn neste type, *bærlyngskogen*.

Beiteverdi: Innslaget av beiteplanter er oftest sparsomt i furudominerte bestand. Disse er satt som *mindre godt beite*. Godt innslag av smyle kan forekomme på hogstflater, helst i gran- og lauvdominerte bestand med litt frodighet. Bestand med gran er satt som *godt beite*.

Bærlyngskog

Vegetasjon: Artsfattig furuskog med innslag av gran. Finnes på veldrenerte, oftest næringsfattige avsetninger med noe bedre markfuktighet enn *lavskog*. Undervegetasjonen er dominert av tyttebær, blåbær, krekling og tørketålende moser. På østsida av Slemma forekommer store areal av en veldig fattig røsslyngdominert utgave av bærlyngskog. Ei litt frodigere utforming av typen med gran som hovedtreslag opptrer. I de høgestliggende områda kan en finne ei krekling-blåbær-utforming med bjørk.

Beiteverdi: Typen vil vanligvis være *mindre godt beite* for husdyr, men gran- og lauvdominerte bestand er ofte litt friskere og kan ha godt innslag av smyle særlig på hogstflater på produktiv skogsmark. Slike areal er derfor satt til *godt beite*.

Lavskog ved Nørdre Løset.

Røsslyngdominert bærlyngskog på østsida av Slemdalen.

Blåbærskog

Vegetasjon: Middels produktiv granskog på frisk mark, som regel morene. Vanligst i godt hellende terreng. Undervegetasjonen er dominert av blåbær, smyle og moser som etasjehusmose og furumose. Mindre innslag av urter som gullris, skogstjerne, marimjellearter m.fl. forekommer.

Beiteverdi: Vanligvis godt innslag av smyle gjør typen til *godt beite* for storfe. Hogstflater kan være totalt dominert av smyle. På hogstflatene vil graset komme tidlig og gå fort opp i strå og dermed få redusert fôrverdi. Aktiv beiting kan motvirke en del av dette. I stående skog holder smyla seg grønn langt utover høsten, slik at de tresatte areala øker i verdi som beite på ettersommer og høst. Dette gjelder særlig halvåpne areal.

Blåbærskog i Slemdalen.

Hogstflater i blåbærskog får sterkt oppslag av smyle.

Småbregneskog

Vegetasjon: Som *blåbærskog*, men noe friskere og bedre næringstilgang. Innslag av småbregner, gauksyre og litt skogstorkenebb er gode indikatorer. Typen forekommer oftest i lisisider med frisk vanntilgang i jordsmonnet.

Beiteverdi: Typen er *godt beite* for husdyr i stående skog. Hogstflater kan få godt oppslag av engkvein og sølvbunke der flatene beites godt gjennom flere år. Beiteverdien kan dermed nærme seg *svært godt beite*

Lågurtskog

Vegetasjon: Høgproduktiv og artsrik vegetasjonstype på veldrenert næringsrik grunn. Oftest som granskog med stort innslag av arter fra *blåbærskog* og *småbregneskog*. I tillegg kommer ei rekke urter og gras.

Beiteverdi: Denne skogtypen kan ha høgt innhold av beiteplanter og det gjelder særlig den verdifulle grasarten engkvein. Hogstflater vil ha høg produksjon i feltsjiktet. *Svært godt beite*.

Høgstaudeskog

Vegetasjon: Høgproduktiv granskog med frodig undervegetasjon av høge urter, bregner og gras. Finnes langs elver og bekker og i hellinger med friskt sigevann og næringsrik mark.

Beiteverdi: Denne skogtypen kan ha høgt innhold av gras der det er mye beita. Dette gjelder både sølvbunke, skogrørkvein og engkvein. Høge breiblada urter kan dominere på lite beita steder. Hogstflater vil ha svært høg produksjon i feltsjiktet. Den potensielle beiteverdien ved ei viss kultivering gjør typen til *svært godt beite* for husdyr. Den aktuelle beiteverdien kan være begrensa der høge urter og bregner dominerer.

Plantefelt i lågurtskog.

Hogstflate i høgstaudeskog ved Fallbua i Slemdalen.

Furumyrskog

Vegetasjon: Glissen furuskog på næringsfattig og som regel lite omdanna torv, gjerne bygd opp i tuver. Undervegetasjonen er dominert av dvergbjørk, torvull, molte, lyngarter og torvmoser, ofte med lav på toppen av tuvene.

Beiteverdi: Furumyrskog har lite av beiteplanter og er *mindre godt beite* for storfe.

Gran- og bjørkesumpskog

Vegetasjon: Gran- eller bjørkeskog på forsumpa mark. Undervegetasjonen er dominert av starr- og grasarter eller blåbær.

Beiteverdi: Gran- og bjørkesumpskog kan være *godt beite* for storfe, men er ofte vanskelig tilgjengelig på grunn av et tett, krattprega tresjikt.

Myrskog med furu

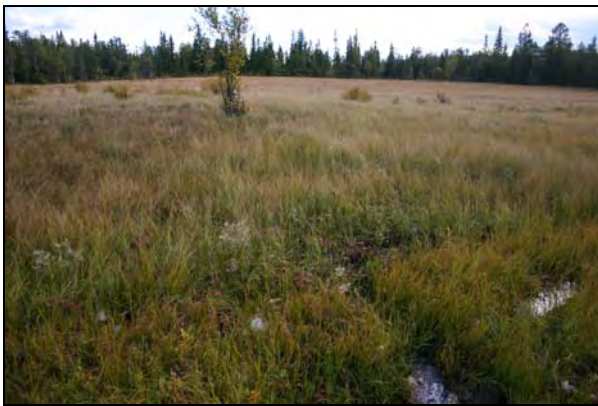
Fattig sumpskog med bjørk og gran

Myr

Ut fra beiteverdi kan myrene deles i to:

- *grasmyr* har beiteverdi for storfe
- *rismyr*, *bjønnskjeggmyr* og *blautmyr* har ikke beiteverdi

Det finnes ikke vegetasjonsdata for myrene fra skogtakst eller Økonomisk kartverk. Ut fra utførte synfaringer og fly- og satellittfototolkning er myrarealet fordelt skjønnsmessig etter beiteverdi. En overraskende stor del av myrene viste seg å være *rismyr*, *bjønnskjeggmyr* eller *blautmyr* uten beiteverdi, også i hellende terreng. I de store myrområda er det mye blaut myr som ut fra myras bæreevne ikke er egna som beite for dyr av kjøttferase. I disse områda har også fastmarka oftest liten beiteverdi. Myr er lite egna som beitemark alene og bør derfor forekomme i tilknytning til nyttbar fastmark før den gis beiteverdi.

Grasmyr: Det er stort sett grasmyr av fattig utforming en vil finne i de vurderte områda. Dominerende arter vil være flaskestarr, trådstarr, slåttestarr, bjønnskjegg, duskull og blåtopp. Her ved vestre Era.

Rismyr: Vegetasjonen er dominert av dvergbjørk, torvull, molte, lyngarter og torvmoser, ofte med lav på toppen av tuvene. Her på nordsida av Haraåsen.

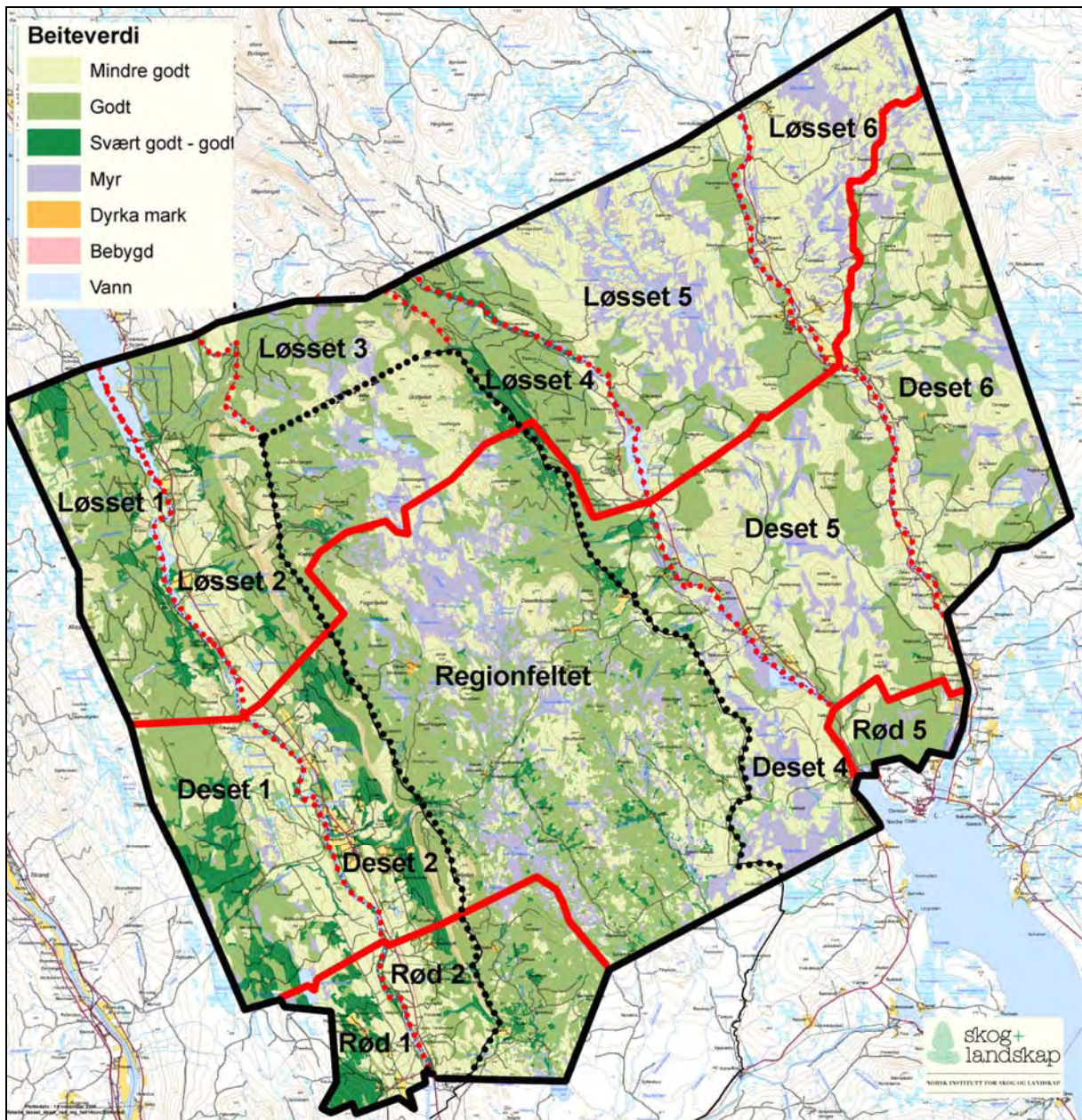
Bjønnskjeggmyr: Vegetasjonen er dominert av bjønnskjegg, sveltull eller torvull. Her ved Knubbetjennet.

Blautmyr har laus botn som består mest av torvmoser .

3. Eiendomsvis beitevurdering

Nedafør er det gitt en beskrivelse av landskap, vegetasjon og beite, samt beitekapasitet innafor gardene Løsset, Deset og Rød. Gardenes areal innafor Regionfeltet er beskrevet i tidligere rapport (Rekdal 2005). Beskrivelsene er utført eiendomsvis, hver eiendom er igjen delt i areal på vestsida av Rena elv, østsida av Rena, vestsida av Slemma, vest for Osa (areal mellom Osa og Slemma) og øst for Osa. For Løsset er det også gjort ei vurdering av fjellareal på Gråfjellet. Arealtabellene videre i rapporten viser bare tall for landareal.

Figur 2. Beitekart med eiendomsvis beiteområder for gardene Løsset, Deset og Rød. Regionfeltet er stipla med svart.

Løsset gard

Løsset 1: Rena vestsida

Landskap: Elva Rena danner østgrense for det 29 200 dekar store området som strekker seg fra Ulberget - Fugleåsen i sør til kommunegrensa mot Rendalen i nord. Fra Renaelva på om lag 250 m o.h., stiger terrenget jamt opp til toppen av åsen mellom Rena og Glomma. Vestgrensa for området følger her åskammen vel 600 m o.h. Langs Rena sør i området og ved Bråtan finnes areal med breelvvavsetninger.

Vegetasjon og beite: Lisida har jamn stigning og dette gir frisk vanntilførsel i jordsmonnet. Her domineres vegetasjonen av blåbærskog, men betydelige deler kan også være av den litt frodigere småbregnetypen. Rikere vegetasjon av høgstaude- og lågurttypen vil også forekomme. Lisida har vegetasjonstyper som er godt egna for beitebruk og aktiv skogsdrift gir skog i ulik alder. Opp mot åskammen vil røsslynginnslaget i vegetasjonen bli stort og vi får mye av blokkebærskoger med liten beiteverdi. På breelvvavsetningene vil også fattig furuskog dominere. Noe myr forekommer i området, mest oppe på åskammen. Det meste av dette er rismyr uten beiteverdi. I arealtabellen er 30% av myrarealet gitt beiteverdi.

Tabell L1a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset på Rena vestsida.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	21	0,1	0	0	0
Mindre godt beite	7 072	24,2	0	0	0
Godt beite	18 135	62,1	80	14508	49,7
Svært godt beite	3655	12,5	100	3655	12,5
Myr	310	1,1	30	93	0,3
Totalt areal	29 193	100,0		18256	62,5

Beitekapasitet: Arealberegning av beitekart viser at store deler av området har beiteverdi. Det nyttbare arealet forekommer i god sammenheng i lisida. Det er bare oppe på åskammen at beitet blir mer fragmentert. Noe av det som er tatt ut som nyttbart areal vil være røsslyngrike furuskoger uten beiteverdi. Skjønnsmessig bør derfor arealet av *godt beite* reduseres med 20%. Nyttbart beiteareal blir da **18 300 dekar**.

Området kan karakteriseres som **godt - svært godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 9 til 14 dyr per km². Tabell L1b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell L1b. Dyretall for Løsset gard vest for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset Rena vest	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt- svært godt	14	18,3	256	230 - 282	230 - 280
7,0 f.e.		11	18,3	201	181 - 221	180 - 220
8,5 f.e.		9	18,3	165	149 - 182	150 - 180

Løsset 2: Rena østside

Landskap: Området er om lag 30 800 dekar og det strekker fra Slettmoen i sør til grensa mot Rendalen kommune i nord. Renaelva (250 m o.h.) danner vestgrense. Store breelvavsetninger ligger langs Rena i det meste av området. Innafor breelvavsetningene stiger lia jamt opp til 400-500 m, her følger en brattkant opp til 600 m før terrenget igjen blir slakere mot toppen av åsen. Grensa mot øst dannes av Regionfeltet innafor brattkanten og 600 m koto lengre nord.

Vegetasjon og beite: Breelvavsetningene ut mot Rena er stort sett dominert av furuskog av lav- eller bærlyngtype. Disse areala har liten beiteverdi. En del rikere areal kan forekomme langs bekker og raviner i avsetningene, men som regel så fragmentert at de vil være vanskelig å utnytte i beitesammenheng. Ved fjellfoten kommer utslag av grunnvann og påvirkning fra et lag av kalkrik berggrunn. Blåbærskog har sterk dominans, men innslag finnes av lågurt- og høgstaudevegetasjon som er gode vegetasjonstyper for husdyrbeiting. En del areal ved lifoten er blokkrike slik at terrenget kan være noe ulendt for beiting. Brattkanten i lisida er ikke egna som beite.

Tabell L2b. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset på Rena østside.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	329	1,1	0	0	0
Mindre godt beite	13 600	44,2	0	0	0
Godt beite	15 242	49,6	75	11432	37,2
Svært godt beite	1581	5,1	100	1581	5,1
Myr	0	0,0	0	0	0,0
Totalt areal	30 752	100,0		13013	42,3

Beitekapasitet: Tabell L2b at 42% av arealet er nyttbart beite. Det meste forekommer i sammenheng i lisida innafor de store moene. Noe av det nyttbare arealet er fragmentert og vil være vanskelig å bruke som beite. Dette gjelder areal langs Rena og innover moene. Noe av det som er tatt ut som nyttbart areal vil være røsslyngrike furuskoger uten beiteverdi. Skjønnsmessig er derfor arealet av godt beite redusert med 25%. Nyttbart beiteareal blir da om lag **13 000 dekar**.

Området er litt svakere i beiteverdi enn lia lengre sør og kan karakteriseres som **godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 8 til 12 dyr per km². Tabell L2b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell L2b. Dyretall for Løsset gard øst for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset Rena øst	+10% -10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt	12	13,0	156	140 - 172	140 - 170
7,0 f.e.		9,5	13,0	124	112 - 136	110 - 140
8,5 f.e.		8	13,0	104	94 - 114	90 - 110

Løsset 3: Fjellet

Landskap: Området er om lag 16 400 dekar og ligger mellom grensa til Regionfelt Østlandet i sør og kommunegrensa mot Rendalen i nord. Brattkantene ned mot dalføra danner grense i øst og vest. Det meste av området ligger mellom 700 og 900 m o.h. Noe snaufjell kommer inn på Gråfjellet, Slemfjellet og Heimfjellet. To setervoller ligger i området.

Vegetasjon og beite: Mye av skogen i området er av middels bonitet opptil 800 m. Det meste av dette vil være blåbærskog med beiteverdi. Vegetasjonsregistreringer for skogtakst innafør Regionfeltet viser at over denne høgda dominerer *bærlyngskog* med blanda beiteverdi. Skogen her har mye krattvokster som reduserer tilgjengelighet. Over skoggrensa dominerer skrinns rabbevegetasjon og blokkmark uten beiteverdi, men noe areal er rishei der blåbær og smyle dominerer. Synfaring av myrer i Regionfeltet viste veldig lite av myr med beiteverdi det samme er trolig tilfelle i dette området.

Tabell L3a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset gard, fjellet.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	0	0,0	0	0	0,0
Mindre godt beite	4 573	27,8	10	457	2,8
Godt beite	9 531	58,0	80	7625	46,4
Svært godt beite	56	0,3	100	56	0,3
Myr	2280	13,9	10	228	1,4
Totalt areal	16 440	100,0	Sum	8366	50,9

Beitekapasitet: Beitekartet i dette området er mye basert på tolking av fly- og satellittfoto. Tolking her er vanskelig da det er lite lav i vegetasjonen. Synfaring fra områder i tilsvarende høgde i Regionfeltet viste at mye områder var røsslyngmark. Det er derfor valgt å redusere arealet av *godt beite* med 20%. Av areal klassifisert som *mindre godt beite* på kartet regnes 10% som beitebart. Bare 10% av myrarealet regnes som beite.

Området kan karakteriseres som **godt - mindre godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 6 til 10 dyr per km². Tabell L3b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell L3b. Dyretall for Løsset gard, fjellet, med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Beite-kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset fjellet	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt-mindre godt	10	8,4	84	76 - 92	75 - 90
7,0 f.e.		8	8,4	67	60 - 74	60 - 75
8,5 f.e.		6	8,4	50	45 - 55	50 - 60

Løsset 4: Slemdalen vestsida

Landskap: Området ligger på vestsida av Slemma og er 15 900 dekar. Det strekker seg fra Dambua og elva Luva i sør til kommunegrensa mot Rendalen i nord. Det meste av arealet ligger i dalbotnen i Slemdalen. Terrenget stiger slakt fra Slemma på 450-500 m o.h., inn til lifoten der grensa mot Regionfeltet går i lisida omlag på 600 m.

Vegetasjon og beite: Vegetasjonen er sterkt dominert granskog av blåbærtype som har middels beitekvalitet. Store areal av høgstaudetype kan finnes i vestre lisida av Luvdalen. På grov, småhaugete morene ned mot Slemma kan furu med skrinnere undervegetasjon få litt innslag og til dels dominere. Det meste av furuareala har ikke beiteverdi. Det vesle som finnes av myr i området er mest grasmyr.

Tabell L4a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset vest for Slemma.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	23	0,1	0	0	0,0
Mindre godt beite	3 517	22,2	0	0	0,0
Godt beite	10 361	65,3	90	9325	58,8
Svært godt beite	1690	10,6	100	1690	10,6
Myr	281	1,8	75	211	1,3
Totalt areal	15 872	100,0		11226	70,7

Beitekapasitet: 71% av arealet er nyttbart beite. Bare furuskogsareal i sør og ned mot Slemma, samt noe rismyr er uten beiteverdi. Noe av det som er tatt ut som nyttbart areal vil være røsslyngrike furuskoger uten beiteverdi. Arealet av *godt beite* er derfor redusert med 10%. Nyttbart beiteareal blir da **11 200 dekar**.

Området kan karakteriseres som **godt – svært godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 8 til 12 dyr per km². Tabell L4b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell L4b. Dyretall for Løsset gard vest for Slemma med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset Slemma vest	+10% -10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt	14	11,2	157	141 - 173	140 - 170
7,0 f.e.		11	11,2	123	111 - 135	110 - 140
8,5 f.e.		9	11,2	101	91 - 111	90 - 110

Løsset 5: Osdalen vestsida

Landskap: Området er 57 100 dekar og ligger mellom elvene Slemma i vest og Osa i øst. Kommunegrensa mot Rendalen danner nordgrensa og i sør går grensa mot Deset gard. Slemma i vest ligger fra 465 til 525 m o.h. Fra elva stiger terrenget til et platå med store myrareal omkring 600 m. Noen høgder når over 700 m. I øst faller terrenget bratt ned i Osdalen der Osa ligger fra 450 til 520 m o.h.

Vegetasjon og beite: Terrengformene og løsmasseavsetninger bestemmer her mye av vegetasjonsutforminga. Inne på platået er vegetasjonen veldig fattig og veksler mellom rismyr, bjønnskjegmyr og blautmyrer. Fastmarka er dekt av furuskog, mest av bærlyngtype med stor dominans av røsslyng. En del areal er også lavskog som f.eks. nord for Sæterlia. Dette platået har ingen verdi som storfebeite. Det som eventuelt er beitbart forekommer så spredt at det er lite praktisk nyttbart.

Der terrenget får brattere helling mot dalføra i øst og vest forandrer vegetasjonen seg og det blir store areal med blåbærmark. Dette gjelder særlig øverst i Slemmdalen der innslag av småbregnemark og høgstaudeskog også forekommer i dalsidene og langs Slemma. En del areal av blåbærskog, dels bærlyngskog som er satt med beiteverdi, forekommer etter Buåa, i vestkanten av Dulthøgda og inn mot Bjønnåsen. I dalbotnen her er det grove elveavsetninger som gir mye fattige furuskog. I den bratte lisida ned mot Osdalen er det stabil blåbærskog med enkelte rikere innslag. I dalbotnen er det en del lavskog på fattige breelavsetninger. En del av del av det beitbare arealet har grov morene som ikke er gunstig som beiteterrang.

Tabell L5a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset på Osdalen vestsida.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	249	0,4	0	0	0,0
Mindre godt beite	30 391	53,2	0	0	0,0
Godt beite	15 350	26,9	100	15350	26,9
Svært godt beite	437	0,8	100	437	0,8
Myr	10673	18,7	10	1067	1,9
Totalt areal	57 100	100,0	Sum	16854	29,5

Beitekapasitet: Arealberegning av beitekart viser at 16 900 dekar eller 30% av arealet har beiteverdi. Det nyttbare arealet forekommer i noenlunde sammenheng i dalsidene til hoveddalføra. Den beitebare delen av området kan karakteriseres som **godt beite**. En del areal med beiteverdi kan forekomme innafor areal som på kartet er satt som *mindre godt beite*. Det er derfor her ikke gjort korreksjoner av arealet av *godt beite*. 10% av myrarealet regnes å ha beiteverdi.

Tabell L5b. Dyretall for Løsset gard, Osdalen vestsida, med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset Osdalen vest	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt	12	16,9	203	183 - 223	180 – 220
7,0 f.e.		9,5	16,9	161	145 - 177	150 – 180
8,5 f.e.		8	16,9	135	122 - 149	120 – 150

Løsset 6: Osdalen østside

Landskap: Området er 26 500 dekar stort og strekker seg fra Osa i vest og mot elva Blikua og kommunegrensa mot Trysil i sør og øst. I nord avgrenses området av kommunegrensa mot Rendalen. I vest stiger terrenget slakt fra Osa som ligger fra 450 til 520 m o.h., til vide områder med store myrareal fra 550 til vel 600 m. I nordøst stiger terrenget igjen slakt opp i til 750 m i sida av Syndre Raudfjellet.

Vegetasjon og beite: På fastmark dominerer furu vegetasjonsdekket totalt. Mindre areal av granskog kan finnes, ofte som sumpskog langs bekker. Furuskogen er oftest av lavutforming og gir ikke beite for husdyr. 25% av arealet er myr, det meste rismyr, bjønnskjøggmyr og blautmyr uten beiteverdi. Noe innslag av grasmyr finnes, men er da ofte så blaute at de ikke har bæreevne for storfe. Noe areal med beiteverdi kan finnes langs Osa, men deler av dette er forsumpa og ofte tettvokst av kratt som gjør areala vanskelig tilgjengelige for beitedyr.

Tabell L6a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset på Osdalen østside.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	625	2,4	0		0,0
Mindre godt beite	18 806	70,7	0	0	0,0
Godt beite	424	1,6	100	424	1,6
Svært godt beite	0	0,0	100	0	0,0
Myr	6735	25,3	0	0	0,0
Totalt areal	26 590	100,0	Sum	424	1,6

Beitekapasitet: Arealberegning av beitekart viser at bare 400 dekar er nyttbart beite. Dette ligger langs Osa. Beitet kan i første rekke brukes i samband med dyrka mark som ligger her.

Det nyttbare beitet er samla og kan karakteriseres som **godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 8 til 12 dyr per km². Tabell L6b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell L6b. Dyretall for Løsset gard, Osdalen østside, med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Løsset Osdalen øst
5,5 f.e.	Godt	12	0,4	5
7,0 f.e.		9,5	0,4	4
8,5 f.e.		8	0,4	3

Deset gard

Deset 1: Rena vestsida

Landskap: Elva Rena danner østgrense for det 32 900 dekar store området som strekker seg fra Runddalsjøen i sør og 8 km nordover til Ulberget - Fugleåsen. Fra Renaelva på om lag 250 m o.h., stiger terrenget jamt opp til toppen av åsen mellom Rena og Glomma. Vestgrensa for området følger her åskammen mellom 450 og 600 m o.h. Langs Rena brytes den jamne stigninga av mektige breelvvavsetninger som danner vide moer omlag 300 m o.h.

Vegetasjon og beite: De store moene med breelvvavsetninger langs Rena er furuskoger av låg og middels bonitet. Vegetasjonstypene lavskog og bærlyngskog dominerer. Dette er areal uten beiteverdi for husdyr. En del rikere areal forekommer spredt på moene, men for fragmentert til at dette vil bli nytta av beitedyr. På morenematerialet innafor moene og videre oppover langs Rena, har lisida jamn stigning og dette gir frisk vanntilførsel i jordsmonnet. Her domineres vegetasjonen av blåbærskog, men betydelige deler kan også være av den litt frodigere småbregnetypen. Rikere vegetasjon av høgstaude- og lågurtype vil også forekomme. Lisida har vegetasjonstyper som er godt egna for beitebruk og aktiv skogsdrift gir skog i ulik alder. Opp mot åskammen vil røsslynginnslaget i vegetasjonen bli stort og vi får mye av blokkebærskoger med liten beiteverdi. Noe myr forekommer, mest på de store moene og oppe på åskammen. Dette er mest rismyr med liten beiteverdi.

Tabell D1a. Fordeling av areal med ulike beiteverdi for storfe for Deset på Rena vestsida.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	19	0,1	0	0	0,0
Mindre godt beite	13 766	41,9	0	0	0,0
Godt beite	11 633	35,4	80	9306	28,3
Svært godt beite	6310	19,2	100	6310	19,2
Myr	1147	3,5	30	344	1,0
Totalt areal	32 875	100,0		15961	48,5

Beitekapasitet: Det meste av beitearealet forekommer i sammenheng i lisida innafor de store moene. Det nyttbare arealet ellers er fragmentert og vil være vanskelig å bruke som beite. Dette gjelder areal langs Rena og innover moene. Noe av det som er tatt ut som nyttbart areal vil være røsslyngrike furuskoger uten beiteverdi. Skjønnsmessig bør derfor arealet av godt beite reduseres med 20%. I arealtabellen er 30% av myrarealet gitt beiteverdi. Nyttbart beiteareal blir da **16 000 dekar**. Området kan karakteriseres som **godt - svært godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 9 til 14 dyr per km².

Tabell D1b. Dyretall for Deset gard vest for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Deset Rena vest	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt- svært godt	14	16	224	202 - 246	200 - 250
7,0 f.e.		11	16	176	158 - 194	160 - 190
8,5 f.e.		9	16	144	130 - 158	130 - 160

Deset 2: Rena østside

Landskap: Området er 22 200 dekar og strekker seg fra Tallrustbua i sør og 8 km nordover til Lindstad – Granberget. Renaelva (250 m o.h.) danner vestgrense. Store breelvavsetninger ligger langs Rena i det meste av området. Innafor breelvavsetningene stiger lia jamt opp til 400-500 m, her følger en brattkant opp til 600-700 m før terrenget igjen blir slakere mot toppen av åsen. Grensa mot øst dannes av Regionfeltet som ligger litt innafor brattkanten.

Vegetasjon og beite: Breelvavsetningene ut mot Rena er stort sett dominert av furuskog av lav- eller bærlyngtype. Disse areala har liten beiteverdi. En del rikere areal kan forekomme langs bekker og raviner i avsetningene, men som regel så fragmentert at de vil være vanskelig å utnytte i beitesammenheng. Ved fjellfoten kommer utslag av grunnvann og påvirkning fra et lag av kalkrik berggrunn. Her blir skogen frodigere med dominans av blåbærskog, men også store areal av lågurt- og høgstaudevegetasjon. Dette gjelder særlig sør for Deset. Dette er gode vegetasjonstyper for husdyrbeiting, men en del areal ved lifoten er blokkrike slik at terrenget kan være noe ulendt for beiting. Brattkanten i lisida er ikke egna som beite. Arealet ovafor brattkanten er mest blåbærskog av middels beiteverdi.

Tabell D2a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Løsset på Osdalen vestsida.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	1 511	6,8	0	0	0,0
Mindre godt beite	8 602	38,8	0	0	0,0
Godt beite	6 639	29,9	90	5 975	27,1
Svært godt beite	5249	23,7	100	5249	23,8
Myr	180	0,8	50	90	0,4
Totalt areal	22 181	100,0		11314	51,3

Beitekapasitet: Det meste av beite forekommer i sammenheng i lisida innafor de store moene. Noe av det nyttbare arealet er fragmentert og vil være vanskelig å bruke som beite. Dette gjelder areal langs Rena og innover moene. Noe usikkerhet knyttes til hvor stor hindring blokkdekninga i lisida er for beitebruk. Skjønnsmessig reduseres arealet av godt beite med 10%. Nyttbart beiteareal blir da **11 300 dekar**.

Området kan karakteriseres som **godt – svært godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 9 til 14 dyr per km². Tabell D2b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell D2b. Dyretall for Deset gard vest for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Deset Rena øst	+10% -10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt- svært godt	14	11,3	158	142 - 174	140 - 170
7,0 f.e.		11	11,3	124	112 - 136	110 - 140
8,5 f.e.		9	11,3	102	92 - 112	90 - 110

Deset 4: Slemdalen vestsida

Landskap: Området ligger på vestsida av Slemma og er 27 000 dekar. Det strekker seg fra Tanarkjølen i sør og 14 kilometer nordover der elva Luva danner nordgrensa. Det meste av arealet ligger i dalbotnen i Slemdalen. I nord stiger terrenget slakt fra Slemma på 450-500 m o.h., inn til lifoten der grensa mot regionfeltet går i lisida omlag på 500-600 m. I sør flater terrenget ut med store områder mellom 450 og 550 m o.h.

Vegetasjon og beite: I nord dominerer granskog mest av blåbærtype som har middels beite kvalitet. Litt rikere areal av høgstaude type kan finnes i vestre lisida av Luvdalen og langs bekker som Luva og Knubba. På grov, småhaugete morene ned mot Slemma kan furu med skinnere undervegetasjon få litt innslag og til dels dominere. I sør vil det være mest furuskog av skinn type på fastmark, det meste uten beiteverdi. Store myrareal preger landskapet i sør. Det meste av dette er rismyrer. Det som er av grasmyr vil være vanskelig å utnytte som beite da det her er lite av fastmarksareal med beiteverdi.

Tabell D4a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Deset på Slemdalen vestsida.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	103	0,4	0	0	0,0
Mindre godt beite	12 207	45,2	0	0	0,0
Godt beite	6 963	25,8	80	5 570	25,3
Svært godt beite	1003	3,7	100	1001	4,5
Myr	6747	25,0	10	675	3,1
Totalt areal	27 023	100,0		7246	32,9

Beitekapasitet: Det meste av beite forekommer i den nordlige halvdel av området fra Solvang til Luva. Blåbærskog av middels beite kvalitet dominerer. Det myrdominerte området vil være vanskelig å bruke som beite da areal med beiteverdi forekommer spredt. Skjønsmessig bør arealet av godt beite i dette området reduseres med 20%. 10% av myrarealet gis beiteverdi. Nyttbart beiteareal blir da om lag **7 200 dekar**.

Området i nord der det vesentlige av beite finnes, kan karakteriseres som **godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 8 til 12 dyr per km². Tabell D4b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell D4b. Dyretall for Deset gard i Slemdalen med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Deset Slemdalen	+10% -10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt	12	7,2	87	78 - 96	80 - 95
7,0 f.e.		9,5	7,2	68	61 - 75	60 - 80
8,5 f.e.		8	7,2	58	52 - 64	50 - 65

Deset 5: Osdalen vestsida

Landskap: Området er 49 000 dekar og ligger mellom Slemma i vest og Osa i øst. I nord går grensa mot Løset gard fra Dambua i Slemdalen over Dulthøgda og Bjønnåsen til Skoglund i Osdalen. I sør grenser området mot Rød gard, fra Sørby i Slemdalen til Bernts i Osdalen. Fra Slemdalen og Osdalen stiger terrenget jamt, stedvis bratt, til et myrdominert landskap på åsen mellom dalene omkring 600 m. Noen høgder hever seg høyere med Gardsbergkampen på 761 m som høgest.

Vegetasjon og beite: Furuskog dominerer fastmarka, mest av bærlyngtype med mye røsslyng. Stedvis opptrer lavskog på elveflater ned mot Osa. I bratte liser er det store parti med granskog av blåbærtype, men også areal av lågurtskog og høgstaudeskog forekommer. Dette gjelder særlig sida ned mot Osdalen. Granskog finnes også i sida til Dulthøgda og i noen bekkedaler innover åsen. Myrene har liten beiteverdi.

Tabell D5a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Deset gard vest for Osa.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	520	1,1	0	0	0,0
Mindre godt beite	28 981	59,2	0	0	0,0
Godt beite	13 955	28,5	90	12 560	25,6
Svært godt beite	71	0,1	100	71	0,1
Myr	5484	11,2	15	822	1,7
Totalt areal	49 011	100,0		13453	27,4

Beitekapasitet: 27% av arealet eller 13 500 dekar er nyttbart beite. Det meste forekommer i god sammenheng i liser i Osdalen, men en del er fragmentert og vanskelig å utnytte særlig på Slemdalssida. Det nyttbare beitearealet er redusert med 10%. 15% av myrarealet er gitt beiteverdi.

Området kan karakteriseres som **godt - mindre godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 6 til 10 dyr per km². Tabell D5b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell D5b. Dyretall for Deset gard vest for Osa med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Deset Osa vest	+10% -10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt - mindre godt	10	13,5	135	122 - 149	120 - 150
7,0 f.e.		8	13,5	108	97 - 119	95 - 120
8,5 f.e.		6	13,5	81	73 - 89	75 - 90

Deset 6: Osdalen østside

Landskap: Området er 51 600 dekar og strekker seg fra Osa i vest til kommunegrensa mot Trysil i øst. I nord avgrenses området av Blikua, i sør fra Nymoen i Osdalen til Vondmannsåsen på Trysilgrensa. Fra Osa på 450 m o.h. stiger området jamt til åser omkring 700 m. I nord når høyder opp til 991 m på Blikufjellet som hever seg over skoggrensa, her mellom 800 og 900 m.

Vegetasjon og beite: Området domineres av fattig furuskog. På moene ned mot Osa er dette lavskog helt uten beiteverdi. På opplendte areal i morena oppover i lisdene er dette mer bærlyngtype med mye røsslyng. Lite av beite er å finne her. I bratte lisdere og langs bekker som gir bedre vannforsyning finnes betydelige areal av granskog. Det meste er av blåbærtype. En del grasmyr i hellende terreng er brukbare beite, men mye er store våte myrer med dårlig bæreevne. Snaufjellet er mest lavhei og en del blokkmark, men noe rishei har beiteverdi rundt Vordkampen.

Tabell D6a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Deset øst for Osa.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	202	0,4	0	0	0,0
Mindre godt beite	29 032	56,2	0	0	0,0
Godt beite	16 394	31,7	90	14 755	28,6
Svært godt beite	0	0,0	100	0	0,0
Myr	6012	11,6	25	1503	2,9
Totalt areal	51 640	100,0		16258	31,5

Beitekapasitet: 16 300 dekar er nyttbart beite. Mye forekommer i god sammenheng i områda Storbrenna - Rundmyrbekken og Furutangen - Rognåsen. Ellers er beitet fragmentert og arealet av godt beite er derfor redusert med 10%. Området kan karakteriseres som **godt - mindre godt beite**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 6 til 10 dyr per km².

Tabell D6b. Dyretall for Deset gard øst for Osa med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Deset Osa øst	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt - mindre godt	10	16,3	163	147-179	150-180
7,0 f.e.		8	16,3	130	117-143	120-140
8,5 f.e.		6	16,3	98	88-108	90-110

Rød gard

Rød 1: Rena vestside

Landskap: Elva Rena danner østgrense for det 9 700 dekar store området som strekker seg fra Rød i sør og 4 km nordover til Runddalsjøen. Fra Renaelva om lag 250 m o.h., stiger terrenget til moer med mektige breelavsetninger om lag 300 m o.h. Herfra stiger terrenget jamt til høyeste punktet Kavåsen på vel 400 m.

Vegetasjon og beite: De store moene med breelavsetninger langs Rena er furuskoger av låg og middels bonitet. Vegetasjonstypene lavskog og bærlyngskog dominerer. Dette er areal uten beiteverdi for husdyr. En del rikere areal forekommer spredt på moene og ned mot Rena, men for fragmentert til at dette vil bli nytta av beitedyr.

På morenematerialet innafor moene, har lisida jamn stigning og dette gir frisk vanntilførsel i jordsmonnet. Her domineres vegetasjonen av blåbærskog, men betydelige deler kan også være av den litt frodigere småbregnetypen (Wold m.fl. 1994). Høgstaude- og lågurtskog vil også forekomme. Lisida har vegetasjonstyper som er godt egna for beitebruk, og aktiv skogsdrift gir skog i ulik alder. 50% av myrarealet er gitt beiteverdi.

Tabell R1a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Rød gard vest for Rena.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	339	3,5	0	0	0,0
Mindre godt beite	4 289	44,2	0	0	0,0
Godt beite	1 324	13,6	90	1192	12,3
Svært godt beite	3549	36,6	100	3549	36,6
Myr	203	2,1	50	102	1,1
Totalt areal	9 704			4843	50,0

Beitekapasitet: Det meste av beite forekommer i sammenheng fra Kavåsen, Rødsåsen og nordover. Arealet av *svært godt beite* i beitekartet er overvurdert da det her er bygd på markslag. Noe av det nyttbare arealet er fragmentert og vil være vanskelig å bruke som beite. Dette gjelder særlig areal langs Rena. Noe av det som er tatt ut som nyttbart beiteareal vil være røsslyngrike furuskoger uten beiteverdi. Skjønsmessig bør derfor arealet av *godt beite* reduseres med 10%. Nyttbart beiteareal blir da **4800 dekar**. Området kan karakteriseres som **godt - svært godt beite**, som etter tabell 1 gir fra 9 til 14 dyr per km².

Tabell R1b. Dyretall for Rød gard vest for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Rød Rena vest	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt- svært godt	14	4,8	67	60 - 74	60 - 75
7,0 f.e.		11	4,8	53	48 - 58	50 - 60
8,5 f.e.		9	4,8	43	39 - 47	40 - 45

Rød 2: Rena østside

Landskap: Området er om lag 9 700 dekar og det strekker seg fra Osa kraftverk i sør til Hansberget i nord. Renaelva (250 m o.h.) danner vestgrense. Store breelvavsetninger ligger langs Rena i det meste av området. Innafor breelvavsetningene stiger lia jamt opp til 450 m, her følger en brattkant opp til 550 m før terrenget igjen blir slakere mot toppen av åsen. Grensa mot øst dannes av regionfeltet som kommer litt innafor brattkanten.

Vegetasjon og beite: Breelvavsetningene ut mot Rena er stort sett dominert av furuskog av lav- eller bærlyngtype. Disse areala har liten beiteverdi. En del rikere areal kan forekomme langs bekker og raviner i avsetningene, men som regel så fragmentert at de vil være vanskelig å utnytte i beitesammenheng. Ved fjellfoten kommer utslag av grunnvann og påvirkning fra et lag av kalkrik berggrunn. Her blir skogen frodigere med dominans av blåbærskog, men også store areal av lågurt- og høgstaudevegetasjon. Dette er gode vegetasjonstyper for husdyrbeiting, men en del areal ved lifoten er blokkrike slik at terrenget kan være noe ulendt for beiting. Brattkanten i lisa er ikke egna som beite. Arealet ovafor brattkanten er mest blåbærskog.

Tabell R2a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Rød gard øst for Rena.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	181	1,9	0	0	0,0
Mindre godt beite	5 107	52,5	0	0	0,0
Godt beite	3 348	34,4	90	3 013	30,9
Svært godt beite	1100	11,3	100	1100	11,3
Myr	0	0,0	50	0	0,0
Totalt areal	9 736	100,0		4113	42,2

Beitekapasitet: Det meste av beite forekommer i noenlunde sammenheng fra Hansberget til Rødsætra. Noe av arealet forekommer fragmentert og er vanskelig å utnytte som beite. Arealet av godt beite reduseres derfor med 10%. Nyttbart beiteareal blir da **4 100 dekar**.

Området kan karakteriseres som **godt - svært godt beite**. Noe usikkerhet knyttes til hvor stor hindring blokkdekninga i lisa er for beitebruk. Det er valgt å ikke tillegge dette stor vekt. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 9 til 14 dyr per km². Tabell R2b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell R2b. Dyretall for Rød gard øst for Rena med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Rød Rena øst	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt- svært godt	14	4,1	57	51 - 63	55 - 65
7,0 f.e.		11	4,1	45	41 - 50	40 - 50
8,5 f.e.		9	4,1	37	33 - 41	35 - 40

Rød 5: Osa vestside

Landskap: Området er om lag 7 100 dekar og ligger på sørspissen av åsen mellom Slemdalen og Osdalen. Slemma danner grense i vest og Osa i øst. I nord grenser området mot Deset gard, fra Sørby i Slemdalen til Bernts i Osdalen. I sør går grensa mot Nordre Osen fra Vangli i vest til Østvang i øst. Området ligger mellom 450 og 550 m o.h. Terrenget er småkupert.

Vegetasjon og beite: Vegetasjonen er mosaikkprega med magre topper og frodigere sider. Mye av arealet er middels bonitet, og blåbærgranskog antas å utgjøre store areal. Det finnes også betydelig furuskogsareal der det meste er av røsslyngtype.

Tabell R5a. Fordeling av areal med ulik beiteverdi for storfe for Rød gard vest for Osa.

Beiteklasse	På beitekart		Korrigert		
	Dekar	% av totalareal	Nyttbart i % av beiteklasse	Dekar nyttbart	% av totalareal
Ikke beite	90	1,3	0	0	0,0
Mindre godt beite	1 416	20,0	0	0	0,0
Godt beite	4 924	69,5	75	3 693	52,1
Svært godt beite	0	0,0	100	0	0,0
Myr	657	9,3	50	329	4,6
Totalt areal	7 087			4022	56,7

Beitekapasitet: Furuskog av røsslyngtype med tett tresjikt gjør fototolkning i dette området vanskelig. Nyttbart beiteareal ut fra beitekartet antas å være overvurdert. Dette reduseres derfor med 25%. Nyttbart areal blir da 4000 dekar.

Det nyttbare beitet er samla og kan karakteriseres som **godt**. Ut fra tabell 1 kan det da slippes fra 8 til 12 dyr per km². Tabell R5b viser beitekapasitet for tre alternativ av fôropptak.

Tabell R5b. Dyretall for Rød gard vest for Osa med tre alternativ for fôropptak.

Fôropptak per dag	Kvalitet	Dyr per km ²	Nyttbart areal km ²	Dyr Rød Osa vest	-10% +10%	Dyretall avrunda
5,5 f.e.	Godt	12	4	48	43-53	45-55
7,0 f.e.		9,5	4	38	34-42	35-40
8,5 f.e.		8	4	32	29-35	30-35

4. SAMLETALL

Nedafør er det satt opp eiendomsvise samletabeller for beitekapasitet i utmark for Løsset, Deset og Rød. Tabellene viser dyretall for vurderte områder utenfor Regionfeltet med sluttsum. Nest siste kolonne i hver tabell viser tall for eiendommens areal i Regionfeltet. Dette er henta fra NIJOS-dokument 86/05. Siste kolonne viser totalt dyretall for eiendommene. Under tabellene er det vist hvordan det totale dyretallet fordeler seg prosentvis innafor og utafor Regionfeltet.

LØSSET

Tabell 3. Potensielt dyretall for storfe med tre alternativer for fôropptak for Løsset gard.

Fôropptak per dag	Løsset 1	Løsset 2	Løsset 3	Løsset 4	Løsset 5	Løsset 6	Utafor regionfelt	I regionfelt	SUM LØSSET
5,5 f.e.	256	156	84	157	203	5	861	154	1015
7,0 f.e.	201	124	67	123	161	4	680	123	803
8,5 f.e.	165	104	50	101	135	3	558	92	650

Løsset gard sin totale beiteressurs for storfe fordeler seg etter tabell 3 med:
85% utafor og 15% innafor Regionfeltet

DESET

Tabell 4. Potensielt dyretall for storfe med tre alternativer for fôropptak for Deset gard.

Fôropptak per dag	Deset 1	Deset 2	Deset 3	Deset 5	Deset 6	Utafor regionfelt	I regionfelt	SUM DESET
5,5 f.e.	224	158	87	135	163	767	560	1327
7,0 f.e.	176	124	68	108	130	606	448	1054
8,5 f.e.	144	102	58	81	98	483	336	819

Deset gard sin totale beiteressurs for storfe fordeler seg etter tabell 4 med:
58% utafor og 42% innafor Regionfeltet

RØD

Tabell 5. Potensielt dyretall for storfe med tre alternativer for fôropptak for Rød gard.

Fôropptak per dag	Rød 1	Rød 2	Rød 5	Utafor regionfelt	I regionfelt	SUM RØD
5,5 f.e.	67	57	48	172	124	296
7,0 f.e.	53	45	38	136	98	234
8,5 f.e.	43	37	32	112	82	194

Rød gard sin totale beiteressurs for storfe fordeler seg etter tabell 5 med:
58% utafor og 42% innafor Regionfeltet

Litteratur

- Berg, J. og Matre, T. 2001.** Produksjon av storfekjøtt. Landbruksforlaget. Oslo. 198 s.
- Bjor, K. og Graffer, H. 1963:** Beiteundersøkelser på skogsmark. Forsk. Fors. Landbr. 14, 149-226.
- Larsson, J.Y. og Rekdal, Y. 2000.** Husdyrbeite i barskog. Vegetasjonstyper og beiteverdi. NIJOS-rapport 12/2000. Ås. 38 s.
- Larsson, J.Y. og Søgne, S. M. 2003.** Vegetasjon i norsk skog – vekstvilkår og skogforvaltning. Landbruksforlaget, Oslo. 256 s.
- NILF 2003.** Handbok i driftsplanlegging 2003/2004. Norsk inst. for landbruksøkonomisk forskning. Oslo.
- NIJOS 1993:** Skog 1993. Statistikk over skogforhold og -ressurser i Norge. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås. 96 s.
- Rekdal, Y. 2001:** Husdyrbeite i fjellet. Vegetasjonstypar og beiteverdi. NIJOS rapport 7/01. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.
- Rekdal, Y. 2004:** Storfebeite i randområda til Regionfelt Østlandet. NIJOS dokument 02/04. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås. 18 s.
- Rekdal, Y. 2005:** Storfebeite innafor Regionfelt Østlandet. NIJOS dokument 86/05. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås. 28 s.
- Tveitnes, A. 1949:** Norske fjellbeite. Bind II. Det kgl. Selsk. for Norges vel. Oslo, 167 s.
- Wold, O., Haugen, B.R. og Nybakke, J. 1994.** Vegetasjonskartlegging og floristiske registreringer på Rødsmoen. I Deskriptiv del. Gjøvik ingeniørhøgskole, skogavdelingen Brandbu. Rapport 1/94.